

วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาการบริหารงานของโรงเรียนเตรียมทหาร จากระเบียบกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการกำหนดหน้าที่ในส่วนราชการในกองบัญชาการทหารสูงสุด พ.ศ. 2512 ข้อ 12.6 ซึ่งกำหนดให้ส่วนบัญชาการและกองบัญชาการเป็นฝ่ายอำนวยการ มีหน่วยขึ้นตรงคือ กรมนักเรียน กองบริการ กองวิชาการและกองแพทยตามภาระกิจส่วนบัญชาการและกองบัญชาการ เป็นส่วนที่บริหารและอำนวยการกิจการ (Managing and Directing Activities) ของโรงเรียนเตรียมทหาร โดยมีกรมนักเรียนและกองวิชาการ เป็นหน่วยปฏิบัติการ (Operational Activities) มีกองบริการและกองแพทย์เป็นหน่วยสนับสนุน (Supporting Activities) กรมนักเรียนนั้นเป็นหน่วยปฏิบัติการที่รับผิดชอบให้การศึกษาค้นวิชาทหาร ระเบียบวินัย และพลศึกษาให้แก่ นักเรียนเตรียมทหาร ปกครองบังคับบัญชานายทหารปกครอง ครูวิชาทหารและระเบียบวินัย ครูฝึกพลศึกษาและนักเรียนเตรียมทหารทั้งหมด กองวิชาการนั้น เป็นหน่วยปฏิบัติการที่รับผิดชอบให้การศึกษาค้นวิชาการ (Academic Subjects) ให้แก่นักเรียนเตรียมทหาร ปกครองบังคับบัญชาอาจารย์วิชาการ ทั้งหมด¹

ขอบเขตการปฏิบัติงานค้นวิชาการของโรงเรียนเตรียมทหาร

ในฐานะที่โรงเรียนเตรียมทหารมีความมุ่งหมายที่จะให้การศึกษาวินยาศาสนา

¹โรงเรียนเตรียมทหาร, โรงเรียนเตรียมทหาร (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2510), หน้า 3-14.

การฝึกวิชาทหารเบื้องต้น ปลูกฝังอบรมอุปนิสัยจิตใจและส่งเสริมพลานามัยให้สมบูรณ์ อันเป็นพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการศึกษาต่อไปในโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โรงเรียนนายเรือ โรงเรียนนายเรืออากาศ และโรงเรียนนายร้อยตำรวจ จึงจำเป็นต้องส่งเสริมงานทางด้านวิชาการ เพื่อผลิตนักเรียน ให้อยู่ในระดับที่โรงเรียนนายร้อยทั้ง 4 สถาบันต้องการ

พจน์ ภาสบุตร ได้กล่าวถึงงานวิชาการไว้ว่า เป็นงานที่จะต้องทำเพื่อดำเนินการสอนในโรงเรียนให้เกิดผลดีแก่นักเรียน ให้นักเรียนได้เรียนรู้และได้ประสบการณ์ต่าง ๆ ตามที่ได้ระบุไว้ในวัตถุประสงค์ของแต่ละวิชาในหลักสูตร¹

จรินทร์ นาคศรีอาภรณ์ ให้ความเห็นว่า งานวิชาการก็คือความพยายามทั้งหมดที่ผู้บริหาร และคณะครูช่วยกันปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและตรงเป้าหมายที่สุด²

นอกจากนี้ บันลือ พงกษะวัน ได้กล่าวถึงงานวิชาการว่า เป็นงานหลักของโรงเรียนซึ่งเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน ตลอดจนกิจกรรมและการวัดผลการศึกษา³

¹พจน์ ภาสบุตร, "การบริหารงานด้านวิชาการ," การอบรมครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาที่ปรับปรุงมาตรฐานทางวิชาการ (กรุงเทพมหานคร : กรมสามัญศึกษา, 2512), หน้า 191.

²จรินทร์ นาคศรีอาภรณ์, "การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสาธิตระดับประถมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิถียุทธศาสตร์ศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520), หน้า 36.

³บันลือ พงกษะวัน, การประถมศึกษา (กรุงเทพมหานคร : กรมสามัญศึกษา, 2512), หน้า 10.

ดังนั้น จึงพอสรุปได้ว่า งานวิชาการ คือ ศิลปะในการทำงานร่วมกันทุกฝ่าย
ของบุคคลากรในโรงเรียน เพื่อให้การศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จะเห็นได้ว่า
งานทางด้านวิชาการ เป็นงานที่มีขอบเขตกว้างขวาง ผู้วิจัยจึงกำหนดขอบเขตของงาน
ด้านวิชาการ เป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. เนื้อหาหลักสูตร
2. การเรียนการสอน

หลักสูตร

หน้าที่ที่สำคัญในการปฏิบัติงานด้านวิชาการก็คือควบคุมโรงเรียนให้ดำเนินการ
การสอนไปตามหลักสูตรที่วางไว้ ผู้บริหาร ครู อาจารย์ จึงควรมีความรู้ ความเข้าใจ
ในเรื่องของความหมายของหลักสูตร ลักษณะของหลักสูตรที่ครอบคลุมทั้งขอบกรอบของหลักสูตร

เซเลอร์และอเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander) ได้ให้ความหมาย
ของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรหมายถึงบรรดาความพยายามทั้งหมดของโรงเรียนที่จะก่อให้เกิด
ผลการเรียนที่โรงเรียนพึงปรารถนา ทั้งในสถานการณ์ภายในและภายนอกโรงเรียน¹

บอมบิท (Bobbitt) มีความเห็นว่า หลักสูตรเป็นประมวลประสบการณ์ทั้งหมด
ที่ครูสอนให้แก่นักเรียนเพื่อพัฒนาความสามารถในการดำรงชีวิตเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ใน
อนาคต²

¹Galen Saylor, and William M. Alexander, Curriculum Planning for better Teaching and Learning (New York:Rinehart Company, Inc., 1957): 4.

²Franklin Bobbitt, The Curriculum (New York:Rinehart and Winston, Inc., 1974), p 4.

ส่วนสุมิตร คุณากร ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรหมายถึง
ประมวลกิจกรรมและประสบการณ์ทั้งหลายที่มีอยู่ในและนอกหลักสูตร ซึ่งโรงเรียนจัดขึ้น¹

จากความหมายของหลักสูตร ตามที่นักการศึกษาข้างต้นได้กล่าวมานี้ แสดงว่า
หลักสูตรมีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษา ระบบการศึกษาของสังคมใดก็ตามจะ
ก้าวหน้าหรือไม่จะต้องอาศัยหลักสูตร เป็นพื้นฐานในการดำเนินการ เพราะหลักสูตรได้
รวบรวมกิจกรรมและประสบการณ์ทั้งหลายของผู้เรียนเข้าไว้ด้วยกันหมด ซึ่งจะมีผลให้
นักเรียนมีการพัฒนาทั้งในค่านร่างกาย จิตใจ และความคิด ตรงตามความมุ่งหมายที่
กำหนดไว้

เมื่อเริ่มแรกหลักสูตรโรงเรียนเตรียมทหาร เป็นหลักสูตรผสมของหลักสูตร
โรงเรียนเตรียมนายร้อย โรงเรียนเตรียมนายเรือ และโรงเรียนเตรียมนายเรืออากาศ
มีชั่วโมงเรียนถึง 2,892 ชั่วโมง² ซึ่งเมื่อเทียบกับหลักสูตรมัธยมศึกษาของ
กระทรวงศึกษาธิการ ที่กำหนดไว้ว่า ต้องมีชั่วโมงเรียนไม่ต่ำกว่า 1,800 ชั่วโมง และไม่
เกิน 2,100 ชั่วโมง นั้น³ ทางโรงเรียนเตรียมทหารมีชั่วโมงเรียนเกินกว่าข้อกำหนดของ
กระทรวงศึกษาธิการมาก เนื่องจากหลักสูตรโรงเรียนเตรียมทหาร กำหนดให้นักเรียนเรียน
วิชาสามัญ 2,380 ชั่วโมง วิชาทหารและอบรม 512 ชั่วโมง จากข้อคิดเห็นซึ่งได้จากการ
สัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบการศึกษา โดย นาวาตรีประสาธ ศรีผดุง ที่ได้เขียนไว้ในรายงาน

¹สุมิตร คุณากร, หลักสูตรและการสอน (กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานครการพิมพ์,
2518), หน้า 2.

²กรมเสนาธิการ กระทรวงกลาโหม, ท้ายคำสั่งที่ 72/3293, ลงวันที่ 8
พฤษภาคม 2501, เรื่องให้ใช้หลักสูตรเตรียมทหาร พุทธศักราช 2501.

³กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2503
(กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2516), หน้า 3.

โครงการวิเคราะห์ระบบการศึกษา โรงเรียนเตรียมทหาร พ.ศ. 2518 กล่าวถึง พลตรีไพจิตร สมสุวรรณ ซึ่งให้ข้อคิดเห็นว่า หลักสูตรโรงเรียนเตรียมทหารนั้นดีแล้ว สอดคล้องกับหลักสูตรของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ขอเพียงให้นักเรียนเตรียมทหารมีความรู้ความสามารถตามหลักสูตรจริง ๆ เป็นพอ ส่วนพล.ร.ท.จินดา ไชยอุดม มีความคิดเห็นว่า หลักสูตรโรงเรียนเตรียมทหารไม่สอดคล้องกับหลักสูตรของโรงเรียนนายเรือเท่าใดนัก คือ บางวิชาสอนคนละแบบกับที่ต้องการ เช่น วิชาทหารราบ โรงเรียนนทยเรือฝึกตามแบบของนาวิกโยธิน แต่โรงเรียนเตรียมทหารได้ฝึกตามแบบของทหารบก โรงเรียนนายเรือต้องการนักเรียนที่มีความรู้ ความสามารถในวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์สูง แต่โรงเรียนเตรียมทหารสอนหนักไปทางสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายเรือต้องการนักเรียนที่ว่ายน้ำเป็น แต่นักเรียนเตรียมทหารไม่จำเป็นต้องว่ายน้ำเป็น เหล่านี้เป็นต้น

ในรายงานดังกล่าวพล.อ.ท.พิสุทธิ อุทชาคนี ให้ข้อคิดเห็นว่าหลักสูตรโรงเรียนเตรียมทหารนั้นดีแล้ว แต่นักเรียนที่โรงเรียนนายเรืออากาศได้รับมา ไม่มีความรู้ความสามารถตามหลักสูตรนั้น และ

พล.ต.ท.พาสน ประทีปะเสนมีความเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรโรงเรียนเตรียมทหารว่า หลักสูตรโรงเรียนเตรียมทหารไม่สอดคล้องกับหลักสูตรโรงเรียนนายร้อยตำรวจเท่าใดนัก แต่ไม่เห็นว่า เป็นอุปสรรค เพราะว่าเป็นการฝึกให้นักเรียนใช้หัวใจ¹

จากความคิดเห็นของผู้นี้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในโรงเรียนเหล่าต่าง ๆ เกี่ยวกับหลักสูตรของโรงเรียนเตรียมทหาร จะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษาของโรงเรียนเตรียมทหาร มิได้สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนนายร้อยทั้ง 4 สถาบันเท่าใดนัก และ

1. นาวาตรีประสาธ ศรีบุญ, รายงานโครงการวิเคราะห์ระบบการศึกษา.....

จากจุดมุ่งหมายของการจัดหลักสูตรทางการเรียนการสอนของโรงเรียนเตรียมทหารนั้น โรงเรียนเตรียมทหารต้องการผลิตนักเรียนที่มีคุณสมบัติครบถ้วนทั้งด้านวิชาการสามัญ และวิชาทหาร ตามที่โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โรงเรียนนายเรืออากาศ โรงเรียนนายเรือและโรงเรียนนายร้อยตำรวจต้องการ เมื่อปรากฏว่าการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนของโรงเรียน มิได้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ จึงทำให้โรงเรียนเตรียมทหาร เกิดแนวความคิดที่จะแก้ไขปรับปรุงหลักสูตร และการเรียนการสอนให้ดีขึ้น และในขณะเดียวกัน กระทรวงศึกษาธิการ ก็มีนโยบายที่จะปรับปรุงหลักสูตร ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยคาดหวังว่าพร้อมที่จะประกาศใช้ในปี 2518 ด้วยเหตุผลต่าง ๆ เหล่านี้ จึงทำให้โรงเรียนเตรียมทหาร ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรใหม่ โดยยึดหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย 2518 โปรแกรมวิทยาศาสตร์ ของกระทรวงศึกษาธิการ และได้ลดชั่วโมงการฝึกอบรบวิชาทหารให้น้อยลง เพื่อให้แก่นักเรียนเตรียมทหารมีระดับความรู้ความสามารถ ในระดับที่โรงเรียนเหล่าต่าง ๆ ต้องการ อย่างไรก็ตาม ภารกิจหลักของหลักสูตรจะยังคงสอดคล้องความมุ่งหมายหรือไม่นั้น ผู้บริหารจะต้องมีความเข้าใจและสามารถที่จะควบคุมบุคคลากรต่าง ๆ ที่เป็นผู้ใช้หลักสูตรในปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ได้ตรงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่วางไว้ด้วย

การเรียนการสอน

การสอนมิใช่เรื่องของครูสอนฝ่ายเดียว และการเรียนก็มิใช่เรื่องของนักเรียนโดยเฉพาะ แต่ครูสอนและนักเรียนต่างก็ทำงานร่วมกันในการเรียนการสอน¹ ซึ่งแพททู (Pattu) กล่าวว่า การสอนคือทุกสิ่งทุกอย่างที่ผู้สอนทำ ไม่ว่าจะ เป็นงานที่ผู้สอนทำ เป็นรายบุคคลหรืองานที่ผู้สอนต้องทำร่วมกันเป็นกลุ่ม เพื่อให้ความหมายโดยการจัดประสบการณ์ต่าง ๆ แก่ผู้เรียนในรูปแบบของเนื้อเรื่องวิชา และประสบการณ์ปัจจุบัน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีการพัฒนาทาง

¹ ปรานี สนิทวงศ์, "บรรยายหลักการสอน," จินทร เกษม, 10 (พฤษภาคม - มิถุนายน, 2515), หน้า 24.

ด้านความคิด เหตุผล ทศนคติ ทักษะ อุปนิสัย และเห็นคุณค่าของความสำเร็จของชีวิตในอนาคต¹

กู๊ด (Good) ได้ให้ความหมายของการสอนในหนังสือพจนานุกรมทางการศึกษาไว้สองประการกล่าวคือ ประการที่หนึ่ง การสอนหมายถึงการให้การศึกษอบรมแก่ผู้เรียนในสถานศึกษา ประการที่สอง การสอนหมายถึง การจัดกิจกรรม อุปกรณ์และการแนะแนวทางในการเรียนแก่ผู้เรียน²

เกี่ยวกับความหมายของการสอนนี้ วิลส์ (wiles) ให้ความหมายของการสอนเป็นที่ประการด้วยกันคือ ประการที่หนึ่ง การสอนคือการชี้แนะ หมายถึงการช่วยเหลือแนะนำ จัดหาวัสดุและส่งเสริมให้คิดทำสิ่งต่าง ๆ ที่ผู้เรียนอยากทำหรืออยากเห็น ประการที่สองการสอนคือ การให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ โดยที่ผู้สอนเป็นผู้รวบรวมความรู้ แล้วจัดความรู้ที่เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ความจริงให้ง่าย และน่าสนใจ เพื่อสะดวกแก่การที่ผู้เรียนจะได้เข้าใจและรับไว้ได้ ประการที่สามการสอนคือ การที่ผู้สอนทำงานร่วมกับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีประสิทธิภาพในการเรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ รู้จักคิด รู้จักทำด้วยตนเอง และประการสุดท้าย การสอนคือ การแนะแนวทางให้แก่ผู้เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบต่าง ๆ และจัดกิจกรรมที่เหมาะสมให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เจริญงอกงามและ

¹N.A. Fattu, Theories of the Instruction (Washington D.C.: Association for Supervision and Curriculum Development, 1960), p. 7.

²Carter V. Good, Dictionary of Education (New York: McGraw-Hill Book Company Inc., 1959), p. 552.

พัฒนาการไปในทางที่พึงปรารถนาสมกับจุดประสงค์ของการศึกษา¹

นอกจากนี้ผู้ให้คำจำกัดความเกี่ยวกับการสอนอีกคือ คำสิงห์ ศรีภาค ให้นิยามของคำว่า "การสอน" คือสิ่งผลักดันจากภายนอกตัวผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และทำให้การเรียนรู้นั้นอยู่กับผู้เรียนตลอดไป เพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหาหรือเป็นประโยชน์แก่ตัวเอง และผู้อื่น² ซึ่ง มานิจ ชุมสาย ก็เห็นด้วยว่าการสอนโดยทั่ว ๆ ไปต้องมุ่งปลูกฝังเอกลักษณ์ในตัวผู้เรียนในแง่ความรู้สึนึกคิดวิชานั้นจึงจะมีประโยชน์ต่อผู้เรียน การสอนไม่ใช่เป็นการบอกเล่าหรือรวบรวมความรู้ ข้อเท็จจริงต่าง ๆ มาบรรยายหรือปรากฏตาให้ผู้เรียนฟัง การสอนต้องมุ่งปลูกให้ผู้เรียนค้นคว้า ปลูกให้เกิดความคิด เกิดการเปรียบเทียบ เกิดการเลือกและตัดสินใจ เกิดการหยั่งหาเหตุผลด้วยตนเอง แล้วนำเอาไปสรุปผลสุดท้ายอันถูกต้อง³

ส่วน น้อมฤดี จงพุกะ ได้ให้ความหมายของการสอนว่า "การสอนหมายถึงการจัดสถานการณ์ (Situation) สภาพการณ์ (Condition) หรือกิจกรรม (Activities) เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ (Experience) อันจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ (Learning) ได้โดยสะดวก และง่ายดาย ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนมีความเจริญงอกงามและพัฒนาทั้งทางกาย สมอง อารมณ์ และสังคม"⁴ และ ชัยพร วิชชาวุธ

¹ Kimball Wiles, Supervision for Better School (New Jersey: Prentice - Hill, 1975): 10.

² หน่วยศึกษานิเทศน์, กรมฝึกหัดครู, อาจารย์ผู้สอนวิชาจิตวิทยาการศึกษา
การศึกษาของสถาบันฝึกหัดครู (พระนคร: กรมการฝึกหัดครู, 2517): 127.

³ มานิจ ชุมสาย, วิชาครูทั่วไป (พระนคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2497): 64-65.

⁴ น้อมฤดี จงพุกะ, หลักการสอน 2 (พระนคร: ก้าวหน้าการพิมพ์, 2517): 1.

ได้เปรียบเทียบการสอนว่า เปรียบเหมือนกระบวนการที่เปลี่ยนสภาพของบุคคลจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่ง¹

จากแนวความคิดดังกล่าว จึงพอจะสรุปความหมายของการสอนออกเป็น 3 ทิศนะใหญ่ ๆ ดังต่อไปนี้ คือ

1. ความหมายของการสอนที่เกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ หมายถึง การถ่ายทอดความรู้ อันเป็นกระบวนการที่ยุ่งยาก ซับซ้อนให้แก่ผู้เรียน การแนะแนวทางให้การศึกษาค้นคว้า ให้รู้วิธีที่จะได้ความรู้ด้วยตนเอง โดยทำการค้นคว้าจากแหล่งที่ถูกต้อง ใช้วิธีค้นคว้าที่เหมาะสม ตลอดจนการจัดประสบการณ์และกิจกรรมต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมด้วย เพื่อแก้ความเข้าใจผิด ให้เข้าใจถูก ทำสิ่งที่ไม่ชัดเจนให้ชัดเจน
2. ความหมายของการสอนเกี่ยวกับทักษะ หมายถึง การฝึกฝนสมรรถภาพในการศึกษา เพื่อให้ติดเป็นนิสัย ฝึกฝนตนเองอยู่เสมอ และแก้ไขการฝึกฝนที่ผิดวิธีให้ถูก
3. ความหมายของการสอนที่เกี่ยวกับความเจริญงอกงาม หมายถึง การส่งเสริมความเจริญงอกงาม ทุกวิถีทางให้แก่ผู้เรียน ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ความคิด ทักษะคติ อุปนิสัย รวมทั้งความประพฤติ และความสามารถด้านต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์แก่ตนเอง และสังคมต่อไป

ในการเรียนการสอนเรื่องใด ๆ ก็ตาม ครูผู้สอนจะต้องทราบวัตถุประสงค์ในการสอนวิชาเหล่านั้นเสียก่อนว่า ต้องกรให้เด็กเรียนรู้อะไรบ้าง เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาเหล่านั้น และครูจะต้องคาดหวังว่า เมื่อเด็กเรียนรู้อะไรเหล่านั้นแล้วจะสามารถแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ครูต้องการได้ เปรื่อง กุมุท ให้ทัศนะว่า การสอนที่ดี คือการสอนที่ได้ผลสมความมุ่งหมายที่ตั้งไว้ก่อน การสอนที่ไม่ดีคือ สอนแล้วไม่ได้ผลสมความมุ่งหมายที่ตั้งไว้ หรือมีแต่ไม่ชัดเจน การสอนจะดี หรือไม่ขึ้นอยู่กับที่ตั้งจุดมุ่งหมายการสอนที่

¹ฝ่ายวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, การสอนและการวัดผล (พระนคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518) (อัครสำเนา), หน้า 30.

แน่นอน และวิคผลไ้ของผู้สอน ¹

การสอนเพื่อให้บรรลุถึงความมุ่งหมายที่ได้ตั้งเอาไว้ นั้น ขึ้นอยู่กับตัวประกอบต่าง ๆ สำหรับตัวประกอบของการสอนที่ดีนั้นมีมากมายหลายทัศนะ เช่น จันท์ ชุ่มเมืองปัก ได้สรุปไว้ว่า ในการสอนนั้น ตัวประกอบที่มีผลทำให้การสอนมีประสิทธิภาพสมความมุ่งหมาย มีด้วยกัน 7 ประการ คือ

1. การเตรียมและบันทึกการสอน
2. วิธีสอน
3. การทำ และใช้อุปกรณ์ประกอบการสอน
4. อ่านหนังสือประกอบสำหรับผู้สอน
5. การวิคผล
6. น้ำใจ และทัศนคติของผู้สอน
7. น้ำใจ และทัศนคติของผู้เรียน ²

วิญ ชัชวาลย์ปรีชา และคณะ สรุปว่า การสอนจะไ้ผลดี มีส่วนเกี่ยวข้องกับตัวประกอบหลายอย่างดังต่อไปนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน
2. ความสนใจของผู้เรียนที่มีต่อบทเรียน
3. ความสามารถของผู้สอนในการใช้อุปกรณ์การสอน
4. การจัดกิจกรรม และประ สบการณ์ให้แก่ผู้เรียนเรียน

¹เป็รื่อง กุมุท, "อุปกรณ์การสอน," ศูนย์ศึกษา, 16 (กันยายน-ตุลาคม, 2513) : 17.

²จันท์ ชุ่มเมืองปัก, "เปิดเทอมนี้จะปรับปรุงการสอนอย่างไร," ศูนย์ศึกษา, 11 (พฤษภาคม, 2508) : 29.

5. เทคนิคการสอนต่าง ๆ ¹

ส่วนสุวัฒน์ นิยมคำ ได้ให้ทัศนะว่าในการที่จะทำให้การสอนได้ผลดี ผู้สอนควรจะต้องศึกษาตัวประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเสียก่อน โดยสรุปว่า ตัวประกอบที่เกี่ยวข้องมีอย่างน้อย 6 อย่างคือ

1. ผู้เรียน ผู้สอนควรจะรู้จักคุณสมบัติของผู้เรียนที่จะสอนว่า ใครมีความสามารถด้านไหน อ่อนด้านไหน มีความสนใจและไม่สนใจอะไร มีพื้นฐานความรู้แค่ไหน มีพื้นฐานทางกรรมกร์มาอย่างไร แบบฉบับของการเรียนรู้ของเขาเป็นอย่างไร เมื่อรู้ก็จะได้จัดวิธีสอนได้ถูก

2. ธรรมชาติของวิชาที่จะสอน และ เนื้อเรื่องแต่ละเรื่อง ได้แก่การแบ่งสาขา ขั้นตอนของเนื้อหาวิชา ตลอดจนวิธีสอนที่เหมาะสมกับเรื่องนั้น ๆ

3. วัตถุประสงค์ของการสอน ว่าได้วางไว้อย่างไร วัตถุประสงค์อย่างนี้ จะใช้วิธีสอนอะไรจึงจะเหมาะสม

4. เทคโนโลยี เช่น เทคนิคในการสอน การใช้อุปกรณ์การสอน และ เครื่องมือช่วยสอนต่าง ๆ

5. สิ่งแวดล้อมภายนอก เช่น สภาพท้องถิ่น ความต้องการของชุมชน

6. ตัวผู้สอนเอง ผู้สอนจะต้องสำรวจตัวเองว่า ตนเองมีความสามารถในด้านต่าง ๆ เพียงใด จุดอ่อนของตนมีอะไร แก้ไขได้หรือไม่ ควรทำอย่างไร²

จากทัศนะของนักวิชาการต่าง ๆ ทำให้สรุปได้ว่าผู้สอนมีส่วนสำคัญยิ่งโดยเฉพาะในค่านเทคนิคการสอน วิธีการสอน พฤติกรรมของผู้สอน ความเข้าใจของผู้เรียนและอื่น ๆ

¹วิญญู ชัยวาลย์ปรีชา และคณะ, แนวความคิดในการสอนแผนใหม่ และการทำบันทึกการสอนชั้นประถมศึกษา (ชนบุรี: อมรการพิมพ์, 2513) : 62.

²สุวัฒน์ นิยมคำ, การสอนวิทยาศาสตร์แบบพัฒนาความคิด (พระนคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2517) : 118.

ที่จะทำให้การ เรียนการสอนเป็นไปถึงวัตถุประสงค์ที่วางไว้

นักการศึกษาหลายท่านได้พยายามค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับผู้สอนที่ดีว่า ควรจะมี ลักษณะแบบใดจึงจะทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ดังที่ต้องการ เช่น

คราวฟอร์ด (Crawford) และ บราวชอว์ (Bradshaw) ได้ทำการวิจัย ในปี ค.ศ. 1968 เพื่อศึกษาถึงคุณลักษณะที่ดีของอาจารย์ในมหาวิทยาลัย โดยสร้างแบบ สอนถามขึ้น แล้วนำไปให้ตัวอย่างประชากรจำนวน 300 คนตอบ โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถาม นึกถึงอาจารย์ที่คิดว่ามีประสิทธิภาพมากที่สุดต่อการสอนในห้องเรียน ผลที่ได้จากแบบสอบถาม นำมาหาค่ามาตราส่วนมัธยฐาน (Median Scale Value) และการลำดับค่ามาตราส่วน มัธยฐาน (The Range of Scale Values (Z)) ได้ลักษณะที่มีประสิทธิภาพของ อาจารย์ในมหาวิทยาลัย 13 ลักษณะ ที่เรียงจากลักษณะที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด มาหาน้อยคือ

1. มีความรู้อย่างกว้างขวางในเนื้อหาวิชา รวมทั้งมีความรู้เป็นอย่างดีใน สาขาของตน
2. มีการบรรยายอย่างมีระบบระเบียบเป็นอย่างดี
3. มีความกระตือรือร้น เข้มแข็ง และให้ความสนใจในการสอน
4. มีความเต็มใจที่จะช่วยเหลือนักศึกษาเมื่ออยู่นอกชั้นเรียน
5. ใช้คำถามและการโต้แย้ง เพื่อกระตุ้นให้นักศึกษามีส่วนร่วมในชั้นเรียน
6. การใช้อุปกรณ์การสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา
7. ไม่มีความลำเอียงและเข้าข้างตนเอง
8. พุทธิจักเจเน
9. การประเมินผลถูกต้องชัดเจเน
10. การใช้เทคนิคการสอนหลาย ๆ แบบ
11. มีอารมณ์ขันในบางขณะ
12. มีลักษณะท่าทางเรียบร้อย

13. เป็นคนตรงต่อเวลา¹

ในปี ค.ศ. 1966 มูเซลล่า (Musella) และรัสช์ (Rusch) ได้ทำการวิจัยเพื่อแสดงความกึกกื่นของนักศึกษาวิทยาลัยครูที่มีต่อการสอน ณ มหาวิทยาลัย เมืองอัลบานี (Albany) โดยส่งแบบสอบถามไปให้นักศึกษามีที่ 4 ทุกสาขาจำนวน 679 คน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้คือ

1. พฤติกรรมของอาจารย์ที่เป็นผลทำให้เกิดการส่งเสริมการใช้ความคิดของนักศึกษามากที่สุดคือ

ก. มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาที่สอน เช่น มีความกระตือรือร้น, ให้ความสนใจ
ข. มีทัศนคติที่ดีต่อนักศึกษา เช่น ให้ความสนใจนอกเหนือใจ, มีความเข้าใจให้ความช่วยเหลือ

ค. มีความสามารถในการใช้คำถามเป็นอย่างดี

ง. มีความสามารถในการพูด

จ. มีความรู้ดี

ฉ. จัดลำดับเนื้อหาวิชาที่สอนได้เป็นอย่างดี

ช. มีความสามารถอภิปรายได้อย่างกว้างขวางและได้ผลดี

2. คุณลักษณะของอาจารย์ที่เห็นว่าทำให้เกิดประสิทธิภาพในการสอนโดยทั่วไปมากที่สุดคือ การที่อาจารย์มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเนื้อหาวิชาที่ตนสอนเป็นอย่างดี²

¹Crawford, "Student Personality Correlates of Teacher Ratings," Journal of Educational Psychology (January, 1969): 44 - 52.

²Donale Musella and Reuben Rusch, "Student Opinion on College Teaching," Improving College and University Teaching 16 (Spring, 1968): 137 - 140.

พอก (F. G. Pogue, Jr.) ผู้ทำการวิจัยเรื่องคุณลักษณะของ ครู อาจารย์ ในอุดมคติ ได้นำแบบสอบถามที่ ควิก (Quick) และ วูล์ฟ (Wolfe) ใช้ในการสอบถามนักศึกษาที่มหาวิทยาลัยออริกอน (Oregon University) ลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประเมินค่าที่ประกอบด้วยข้อความที่แสดงคุณลักษณะของครู อาจารย์ในอุดมคติจำนวน 10 ข้อความ มาใช้กับนักเรียนวิทยาลัยฟิลแลนเดอร์ สมิท (Philander Smith College) โดยส่งแบบสอบถามทั้งสิ้น 530 ฉบับ ได้รับกลับคืน 307 ฉบับ ปรากฏผลการประเมินค่าคุณลักษณะของครู อาจารย์ ในอุดมคติเรียงลำดับจากที่มีความสำคัญที่สุดไปถึงน้อยที่สุดดังนี้

1. ต้องเป็นผู้มีความรู้ดี ในเนื้อหาวิชาของตน
2. เป็นผู้มีความรอบคอบในการ วัตถุประสงค์ ทั้งด้านการสร้างแบบสอบถามและการให้คะแนน
3. เป็นผู้มีความสามารถอธิบายได้อย่างชัดเจน
4. เป็นผู้มีความรู้ในเนื้อหาวิชาและ จัดลำดับเนื้อหาวิชาที่สอนได้เป็นอย่างดี
5. มีอายุรุ่นราวคราวเดียวกับนักศึกษาและให้ความสนใจนักศึกษา เป็นรายบุคคล
6. เป็นผู้มีความกระตือรือร้นใคร่รู้ในเนื้อหาวิชาที่ตนสอนอย่างลึกซึ้งและจริงจัง
7. ยินดีรับเรื่องที่แตกต่างกันไปจากความคิดของคนและไม่มุ่งหวังที่จะให้นักศึกษาเห็นด้วยกับตน
8. เป็นผู้มีความรู้และ เกี่ยวข้องกับการวิจัย
9. เป็นผู้ส่งเสริมความคิดที่เป็นอิสระ ไม่ใช่ส่งเสริมความรู้ที่อาศัยความจำอย่างเดียว
10. เป็นผู้ออกเสียงพูดได้ชัดเจน¹

¹F. G. Pogue, Jr., "Students' Ratings of the 'Ideal' Teacher," Improving College and University Teaching 15 (Spring 1967): 133.

จากวรรณคดีที่เกี่ยวข้อง และงานวิจัยต่าง ๆ ในเรื่องการเรียนการสอนนั้น จะเห็นว่าถ้าบุคคลผู้ที่มีส่วนในการใช้หลักสูตรโดยตรง เช่น ครูผู้สอน ไม่สามารถปฏิบัติตน ด้งคุณสมบัติที่กล่าวมาแล้ว ก็ไม่สามารถที่จะผลิตนักเรียนให้ได้ผลสมดังความต้องการได้ จากสาเหตุนี้ จึงทำให้ผู้วิจัยต้องการศึกษาถึงการเตรียมตัวทางค่านหลักสูตรและการเรียน การสอนของโรงเรียนเตรียมทหาร ที่จัดให้นักเรียนว่าตรงตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้หรือไม่ นอกจากนี้เนื่องจากโรงเรียนเตรียมทหารได้มีการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรชั้นใหม่ จึงเป็น สาเหตุอีกประการหนึ่งที่ทำให้ผู้วิจัยต้องศึกษาว่า การเตรียมตัวทางค่านวิชาการ ที่โรงเรียน เตรียมทหารจัดให้แก่แก่นักเรียนนั้น เมื่อนักเรียนไปศึกษาต่อที่โรงเรียนนายร้อยทั้ง 4 สถาบัน แล้ว รายวิชาใดบ้างที่ควรเพิ่มเติมให้มากขึ้น หรือรายวิชาใดบ้างที่ไม่ได้นำไปใช้เป็นพื้นฐาน ในการศึกษาต่อเลย และข้อควรแก้ไขในการสอนของครูมีอะไรบ้าง ซึ่งผู้วิจัยจะเสนอ ขั้นตอนการดำเนินการโดยละเอียดต่อไปในบทที่ 3

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย